

МР «Горный улус» Республики Саха (Якутия)

МБОУ «Джикимдинская СОШ им. Софр.П.Данилова»

«Рассмотрено» на заседании МО учителей гуманитарного цикла протокол № _____ от _____ руководитель МО: _____ (Данилова Р.Г) « ____ » _____ 2021 год	«Согласовано» Заместитель директора по УР: _____ (Кузьмина Е.М.) « ____ » _____ 2021 год	«Утверждаю» Приказ № _____ от _____ Директор МБОУ «Джикимдинская СОШ им.Софр.П. Данилова»: _____ (Саввин А.А.) « ____ » _____ 2021 год
--	---	--

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по родной литературе

Уровень образования (класс): 7

Количество часов: 68

Учитель: Кириллина Саргылана Викторовна

Программа разработана на основе Төрөөбүт литература: үлэлиир бырагыраама: 5-9 кылаас /Е.М. Поликарпова, Н.И. Филиппова, У.М. Флегонтова: Саха Өрөспүүбүлүкэтин министиэристибэтэ/. – Дьокуускай: Бичик, 2016. – 48 с.

Авторы: Флегонтова У.М., Олесова С.Г., Колодезников С.К.. Төрөөбүт литературата. 7 кылаас. Дьокуускай: Бичик, 2016 с.

Быһаары сурук Бырагыраама тутула үс оруктаах:

1. Айыы киһитэ, өй-санаа тыллар олуга – 5-6 кылаастар. Манна улаатан эрэр оҕо ис турук баһылыыр суолталаах өрүтүгэр – бэйэтин киһи быһыытынан билинэр, дьонтон уратытын болҕойор, олоҕор бэйэтин ис санаалара, иэйиилэрэ улахан быһаарар, кини таска көстөр дьайыыларын араас өрүттээхтик (үтүө-мөкү) салайар кыахтаахтарын билэбит. Онон, бу орукка ордук киһи ис туругун, уйулҕатын дьайыыларын сиһилиири, сырдык, кэскиллээх өттүгэр тардар айымньыларынан сирдэтэн ону көдүүстээх.

Аабы педагогикатынан, психологиятынан дьарыктанар биллэр чинчийээччилэр бу кэрдиис кэми оҕо уус-уран литератураны бэйэтигэр тус суолталаахтык, айымньы эстетическэй ис номоҕор киирэн диринник ылынар кыаҕын сайыннарыыга ураты тоҕоостоох кэминэн билинэллэр. Улаатан эрэр оҕо литератураҕа, ус-уран тылынан айар дьарыкка ордук аһаҕас, ылымтыа буолара биллэр. Ол түгэни мүччү туппакка, иитэр-үөрэтэр үлэни айымньылаахтык дьаһаныы эрэйиллэр. Онон, учуутал ураты болҕомтотун уус-уран айымньыны ылыныыны тэрийии педагогическай, психологическай өрүттэрин таба салайан, ааҕааччыны иитэн таһаарыыга уурухтаах.

Бу кэмнэ оҕо уус-уран литература тыл искусствотын быһыытынан уратытын өйдөөн-төйдөөн, ырытан ааҕар дьоруу арыллар. Уус-уран айымньыны, суруйааччыны кытта кэпсэтиигэ, сэхэргэһиигэ киирэрэ толору кыахтанар. Бу орукка литература түөрүйэтин уус-уран айымньы ис кээлииттэн таһааран билиһиннэри тоҕоостоох, оҕо ингэмтиэ.

2. Мөккүөр орук (үтүө сир, бөппүрүөк мөкү бүппэт мөккүөрүн олуга) – 7-8 кылаастар. Бу улаатан эрэр оҕо уонна улааппыт ураты кииллэрэ утарыта харсыһар оруктара. Манна оҕо ис туруга ити икки кэрдиис мөккүөрүгэр киирэр, кини эмиэ да оҕо, эмиэ да улахан киһи курдук сананыыга тардыстар ураты кэмэ. Уйулҕата, ис туруга үтүө уонна мөкү мөккүөрүгэр киирэр, кини майгыта-сигилитэ, дьайыылар тосту уларыһар, төрөппүттэри да, учууталлары да соһутар араас үтүө, мөкү дьайыылары онорор кэмэ. Онон, бу орукка бырагыраама тосхоло үтүө, мөкү улуу мөккүөрдэрин тоһоҕолоон ойуулуур, сырдык, кэскиллээх өттүгэр

3. тардыһыннарар тыыннаах айымньыларынан тангылынна. Иккис өттүнэн бу кэми оҕо литературнай сайдыыта

4. дьохуннаахтык төрүттэнэр кэминэн сыаналаан, саха литературатын сайдыытын историятын биллэр оруктарын суола тутуһулунна.

Бу кэмнэ уус-уран айымньыны ааҕарга, ырытарга тирэҕирэн, үөрэнээччи киһилии сир-майгы кэриннэринэн тус бэйэтин санаатын, көрүүтүн чопчулаан, итэҕэтиилээхтик быһаарса, этэ үөрэниитэ болҕомтоҕо ылыллар. Айымньы мөккүөрдэрин диринник ыатаран толкуйдуурга, онно айымньы суруллубут, ойуулуур, кэмин уратыларын, суруйааччы дьылҕатын, олоҕу көрүүтүн сыһыаран ырытан үлэлииргэ үөрэнэр.

5. Өй-санаа олобуран, сүрүннэнэр олуга (сүрүн үөрэх оскуолатын түмүктүүр олук) – 9 кылаас. Бу олук биир өттүнэн түмүктүүр, икки өттүнэн идэбэ туһаайыылаах үөрэххэ бэлэмниир аналлаах. Манна, биллэн, турар, үөрэтии литература сайдыытын сүрүн түһмэхтэрин чабылхай, чаччыта да норуот билиинитин ылбыт айымньыларынан тилиннэ. Бу олукка, биллэн турар, дойду историятын бэлиэ кэстүүлэрин күөнүгэр кэм, бэлиитикэ, судаарыстыба тутула уус-уран литератураҕа дьайыыларын уратыларын болжомтоҕо ылан, литература хаамыытын үтүө уонна мөкү (айар, айымньылаах үлэбэ сатала суох сыһыан) өрүттэрдээх кэстүүлэрин историческай кэм тынынанан көрүү табыгастаах. Манна үөрэнээччи аабааччы быһыытынана сайдыыта норуот олобун тыын мөккүөрдэрин арыар, ойуулуур уус-уран айымньылары ырытыһы сиэринэн барар. Өй-санаа оттомуруута ситиһиллэр, олох, киһи, майгы-сигили туһунан үйэлээх өйдөбүл кэриннэрэ олохсуйаллар.

Бырагыраамаҕа уус-уран айымньылары киллэрии үс суолу тутуһар: аабы уонна сэхэргэһи; бэйэ аабыта.

Бастатан туран, аабы уонна ырытыы – бу сүрүн, ситилии аабыллар, ырытлар айымньылар. Манна уус-уран өттүнэн энкилэ суох, дьин тыл искусствотын кэринэр киирбит, норуот биһирэбилин ылбыт, норуот духуобунай, култуурнай, историческай өйүн, олобун сэхэнин билиигэ, ингэриниигэ тускулаах айымньыларынан танылынна. Бу олукка киирбит айымньылары 9-с кылааһы бүтэрэр оҕолор үчүгэйдик билэр, аахпыт, ырытар буолуохтаахтар. Айымньы туһунан сэхэргэһиигэ киирэр, айымньыга тирэбирэн санааны сааһылаан суруйар, ырытар, чинчийэр, айар кыабы баһылыыр.

Иккиһинэн, «аабы уонна сэхэргэһин» суола – хайаан да аабыллар, ырытлар сүрүнгэ киирбит айымньыга жанр, тиэмэ, ис хоһоон, эстетическай, духуобунай өттүнэн атылы эбэтэр ураты көрүүлэрдээх айымньыларынан танылынна. Бу айымньылары аабы уруокка да, кылааһы таһынан да ытыллыан сөп, уратыта - сүрүнгэ киирбит, ситилии ырытыллар айымньы кэрэһилиир, кэскиллиир санааларын, иэйиилэрин кэнэтэр, диринэтэр аналлаахтар.

Үсүһүнэн «бэйэ аабыта» - бу икки инники испиһэһкэ киирбит айымньыларга эмиэ жанр, тиэмэ, ис хоһоон, эстетическай, духуобунай өттүнэн чугас, атылы эбэтэр ураты көрүүлэри куоһарар айымньылар киирдилэр.

Бырагыраамаҕа уус-уран айымньыны талан киллэрии сүрүн сыалга, соруктарга эппиэттир суолунан таныллыбыт:

- уус-уран өттүнэн энкилэ суох, дьин тыл искусствотын кэринэр киирбит, норуот биһирэбилин ылбыт, норуот кутуурунай, историческай өйүн, үгэһин билиигэ, ингэриниигэ тускуллаах айымньыларыны;

- ис хоһоон өттүнэн киһини сырдыкка, кэскиллээххэ угуйар, өй-санаа арыллыытын, ийэни, уйулҕа чэбдигириитин тускулуур гуманистическай, духуобунай тыыннаах айымньыларынан;

- үөрэнээччилэр саастарынан сүрүннүүр уратыларыгар, уус-уран литератураны ылыныы психологическай кэриннэригэр эппиэттир айымньыларынан;

- бииргэ олоһор, аймах, уруу омуктар (эбээн, эбэнки, дьүкээгир, долган о.д.а.), Россия норуоттарын киэнник биллибит чулуу айымньыларынан.

Ытык өйдөбүллэри үөрэх предметин ис хоһоонугар киллэри

Орто уопсай үөрэхтээһин үөрэнээччи оскуолаттан сизэр-майгы бастың хаачыстыбаларын – киһи аймах ытык өйдөбүллэрин (духуобунай сыаннастарын) иңэриммит Россия гражданинын иитэн-үөрэтэн таһаарыыга туһулунар.

Киһи уопсастыбатын сайдан кэлбит историятыгар үтүө уонна мөкү, чизс уонна сизэрэ суох быһыы, суобас уонна чизһинэйэ суох буолуу, о.д.а. сизэр-майгы нуормалара тэңнэ олохсуйан кэллилэр. Ол гынан баран, хайа бабарар норуокка киһилии сизэрдээх быһыы ытык өйдөбүллэрэ биһирэнэр, кэрэхсэнэр.

2009 с. ылыныллыбыт «Россия гражданинын личноһын сизэрин-майгытын сайыннарыы уонна иитии концепцията» федеральной государственной үөрэх стандартарын методологической төрүтүнэн буолла.

Концепция Россия гражданинын личноһын иитиигэ, сайыннарыыга 10 сүрүн национальной ытык өйдөбүл ыйар. Онно киирэллэр: 1. Ийэ дойдуга, бэйэ сириигэр-уотугар, норуотугар таптал. Бэриниилээх буолуу. 2. Биир санааланыы, кырдыктаах быһыы, аһыныгас, амарах сүрэхтээх, чизэстээх, дьоһуннаах буолуу. 3. Ийэ дойдуга сулууспалааһын, сокуону тутуһуу, бэрээдэктээх буолуу. Атын омук култууратын, айымньытын өйдөөһүн. 4. Дьизэ кэргэңнэ, ыалга тапталлаах уонна бэриниилээх буолуу. Доруобуйа, уйгулаах олох. Төрөппүттэргэ ытыктабыл, аба саастаахха уонна кыраба, кыаммакка кыһамньы, ийэ-аба ууһун тэнитии, удьуору салбааһын. 5. Үлэ, төрүт дьарык. Үлэбэ ытыктабыл, дьулуур, дьаныар. Айымньылаах үлэ. 6. Билиини сыаналааһын. Дьин чачыга дьулуһуу, аан дойду научнай көстүүтэ. 7. Итэбэл, духуобунас өйдөбүллэрэ. Өбүгэ үгэһин утума. 8. Төрөөбүт литература – барба баай. Кэрэ, киһи духуобунай эйгэтэ, сизэрдээх быһыы. Олох, олох сизэрэ-майгыта. 9. Ийэ айылба. Ытык сир, харыстанар сир. Сир – планета. Айылбаа харыстабыл. 10. Сир үрдүгэр эйэ, үгүс омук култуурата, киһи аймах сайдыыта, норуоттар сибээстэһиилэрэ, сомоболоһуулар.

Онон бу ытык өйдөбүллэри «Литературнай аабыы» үөрэх предметин ис хоһоонугар уус-уран айымньыга сөңөн сылдыар норуот историятын, култууратын, олобун төрүт үгэһин, сизэрин-майгытын нөңүө киллэри көрүллэр.

Уопсастыба олобор улахан уларыйыы тахсан, дойду историятын, олорон ааспыт олобун сыаналыырга, кэлэр кэскилин түстүүргэ атын көрүү үөскээн, республика суверенитет сылынан, «Саха республикатын национальной оскуолатын санардан сайыннарыы концепцията» киирэн, билигин төрөөбүт литератураны оскуолаба саналыы үөрэтэр кыах баар буолла. Онтон сиэттэрэн саха оскуолатыгар 5-11 кылааска норуот тылынан уус-уран айымньытын уонна саха литературатын үөрэтии маньык сыалы-соругу туруорар:

- сахалыы литератураны сэргээн, кэрэхсэн, сатаан, өйдөөн саңарарага үөрэтии; аахпыты бэйэ сайдыытыгар туһанарга туһулааһын;
 - ийэ тыл уус-уран күүһүн, кэрэтин, тыл илбиһин, хомуһунун обо кыра сааһыттан иңэри
- Ичиэппэр үөрэнээччи билиитэ, үөрүйэбэ, сатабыла
- Сизэр-туом тойугун көрүнүн арааран билэр: алгыс, андабар, кырыыс, ойуун, удабан тойуга.
 - Алгыс өйдөбүлүн, уратытын чопчу билэр. Уус-уран тылын күүһүн, иччилээбин, илбистээбин өйдүүр. Айылба сүдү күүһүгэр үнүү-сүктүү, итэбэл көстүүтүн билэр. Алгыс уус-уран тутула. Киһиэхэ үтүөнү бабарыы уонна үтүөнү көрдөһүү – алгыс анала. Көрүнэ: сүөһү иитиитин, булт-алт, ыһах, олох-дьаһах алгыһа. Алгыһы толоруу.

- Саха ырыатын туһунан өйдөбүл. Ырыа – дууһа кыната, санааны көтөбөр, нарылыыр, уоскутар анала, алыба. Ырыа темата: сир-дойду, айылба, таптал, оло-дьаһах туһунан ырыалар: түһүлгэ, остуол, уруу ырыата. Саха ырыатын толоруу арааһа: дэгэрэн, дьизэрэтии, хабарба ырыата. Ырыа тутула, уус-уран тыла, ойуулуур-дьүһүннүүр ньымата. Ырыаны айар кистэлэн, импровизация. Саха ырыатын олуга.

- Эпическэй айымньы өйдөбүлүн байыты. Кэпсээн көрүнэ: оло-дьаһах туһунан, сатиралаах, фантастикалаах, романтикалаах кэпсээн. Литературнай герой өйдөбүлүн байыты. Герой ис дууһатын, уйулбатын, иэйиитин ойуулааһын араас өрүтэ. Герой иитиллэр, олорор эйгэтэ.

- Айымньы сюжетын, тылын-өһүн болбойуу, чинчийэр үөрүүэби иңэрии.

- Айымньы проблематын, идеятын сатаан быһаарар, проблемнай ыйытылары туруорар

Ытык өйдөбүллэри үөрэх предметин ис хоһоонугар киллэри

Орто уопсай үөрэхтээһин үөрэнээччи оскуолаттан сизэр-майгы бастың хаачыстыбаларын – киһи аймах ытык өйдөбүллэрин (духуобунай сыаннастарын) иңэриммит Россия гражданинын иитэн-үөрэтэн таһаарыыга туһулунар.

Киһи уопсастыбатын сайдан кэлбит историятыгар үтүө уонна мөкү, чизс уонна сизэрэ суох быһыы, суобас уонна чизһинэйэ суох буолуу, о.д.а. сизэр-майгы нуормалара тэңнэ олохсуйан кэллилэр. Ол гынан баран, хайа бабарар норуокка киһилии сизэрдээх быһыы ытык өйдөбүллэрэ биһирэнэр, кэрэхсэнэр.

2009 с. ылыныллыбыт «Россия гражданинын личноһын сизэрин-майгытын сайыннарыы уонна иитии концепцията» федеральной государственнай үөрэх стандартарын методологической төрүтүнэн буолла.

Концепция Россия гражданинын личноһын иитиигэ, сайыннарыыга 10 сүрүн национальной ытык өйдөбүл ыйар. Онно киирэллэр: 1. Ийэ дойдуга, бэйэ сириигэр-уотугар, норуотугар таптал. Бэриниилээх буолуу. 2. Биир санааланыы, кырдыктаах быһыы, аһыныгас, амарах сүрэхтээх, чизэстээх, дьохуннаах буолуу. 3. Ийэ дойдуга сулууспалааһын, сокуону тутуһуу, бэрээдэктээх буолуу. Атын омук култууратын, айымньытын өйдөөһүн. 4. Дьизэ кэргэннэ, ыалга тапталлаах уонна бэриниилээх буолуу. Доруобуйа, уйгулаах олох. Төрөппүттэргэ ытыктабыл, аба саастаахха уонна кыраба, кыаммакка кыһамныы, ийэ-аба уһун тэнитии, удьуору салбааһын. 5. Үлэ, төрүт дьарык. Үлэбэ ытыктабыл, дьулуур, дьаныар. Айымньылаах үлэ. 6. Билиини сыаналааһын. Дьин чаччыга дьулуһуу, аан дойду научнай көстүүтэ. 7. Итэбэл, духуобунас өйдөбүллэрэ. Өбүгэ үгэһин утума. 8. Төрөөбүт литература – барба баай. Кэрэ, киһи духуобунай эйгэтэ, сизэрдээх быһыы. Олох, олох сизэрэ-майгыта. 9. Ийэ айылба. Ытык сир, харыстанар сир. Сир – планета. Айылбаба харыстабыл. 10. Сир үрдүгэр эйэ, үгүс омук култуурата, киһи аймах сайдыыта, норуоттар сибээстэһиилэрэ, сомоһолоһуулар.

Онон бу ытык өйдөбүллэри «Литературнай аабыы» үөрэх предметин ис хоһоонугар уус-уран айымньыга сөһөн сылдыар норуот историятын, култууратын, олоһун төрүт үгэһин, сизэрин-майгытын нөңүө киллэрии көрүллэр.

Үөрэх предметин үөрэтии түмүктэрэ

Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ иңэрии түмүгэ:

- киһи сайдыылаах уонна ситиһиилээх буоларыгар төрөөбүт тылынан аабыы суолтатын өйдүүр; уус-уран литератураны тылынан искусство ураты көрүүнүн быһыытынан сыаналыыр;
- тулалыыр эйгэ туһунан били-көрүү аабыы көмөтүнэн кэңиирин-дириңиирин өйдүүр;

-норуот айымньыта уонна уус-уран литературата саха төрүт олобун-дьаһабын, историятын, тылын-өһүн, култууратын көстүүтэ буоларын өйдүүр, сыаналыыр;

- Саха сириг, Россия уонна аан дойду норуоттарын чулуу айымньыларын ааһан, атын норуот култууратын, литературатын ытыктыыр;
- үтүөнү-мөкүнү, сырдыгы-хараһаны арааран, сизэри тутуһуу, амарах, аһыныгас, дьондо кыһамньылаах майгы үчүгэйгэ тиэрдэрин өйдүүр.

Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ:

- аабыы үлэтин араас көрүнэр сыал-сорук туруорунар, былаанныыр, түмүгүн сабабалыыр; үлэтин хонтуруолланар, сыаналана үөрэнэр;

-урукка, урук таһынан үлэбэ бэриллибит соруудабынан араас информационнай үлэ кыабын талар, туһанар;

- уус-уран айымньыга мөккүөр төрүөтүн, сайдыытын быһаарар, үөскээбит көстүүлэри, дьон сыһыанын ырытан дакаастыыр;

-уус-уран айымньы сүрүн ис хоһоонун, дьоруойдар араас сыһыаннарын, сүрүн сюжет сайдыытын ырытан, анал бэлиэ, графика көмөтүнэн быһаара, ситимии, тиһиктии үөрэнэр;

- аахпытгар уонна тус уопутугар олобуран, тэңниир уонна ойуулуур, учебнигынан үлэлиир;

- уус-уран айымньыны ырытыы кэмигэр бодоруһуу сизэрин тутуһан, бииргэ үлэлиир кыахтанар;

- доһотторун, төрөппүттэрин, кылаас иннигэр кылгас иһитиннэриини онорор;

-бэриллибит тиэмэбэ санаатын сааһылаан айан кэпсиир, суруйар;

Тустаах үөрэх предметин үөрэтии түмүгэ

-аабыы сүрүн үөрүйэхтэрин баһылыыр;

-айымньы араас көрүнүн болбойон истэр;

-норуот айымньыта уонна уус-уран литература, төрөөбүт уонна атын омук литературата диэн араарар;

-аахпыт уус-уран айымньытын суруйааччытын (саха уонна омук) аатын уонна көрүнүн болбойор үөрүйэхтээх;

-сааһыгар сөптөөх араас көрүннээх (уус-уран, үөрэх, научнай-популярнай) тиэкиһи үчүгэйдик өйдүүр, ырытар, туһанар;

-кэпсээһин араас көрүнүн (сигилии, кылгатын, талан, быһа тардан) билэр; соруудах быһыытынан туһааннаах көрүннэ сөп түбэһиннэрэн кэпсиир;

- сөбүлээн аахпыт айымньытын туһунан ааһааччы дневнигэр (альбом, тэтэрээт) уһуктубут эйиитин үллэстэн санаатын суруйар;

-сааһыгар сөп түбэһэр айымньы тылын араас дэгэт суолтатын өйдүүр, тоһоостоох миэстэбэ кубулуйбат уус-уран быһаарыыны (эпитети), өс хоһоонун, уус-уран ньыма арааһын кэпсиригэр туһанар;

- айымньыттан сөбүлээбит кэрчигин талан үөрэтэр, өйтөн хоһоонноохтук ааһар;

-чопчу тиэмэбэ араас көрүннээх суругунан айар үлэни толорор.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

№ ур.	Раздел	Тема урока	Количество часов	Даты проведения		
				План	Факт	
1	Норуот тылынан уус-уран айымньыта.	Норуот ырыата. С.А.Зверев-Кыыл Уола.	1	04.09		
2		Норуот ырыатыгар уол оҕо тиэмэтэ	1	07.09		
3		Үһүйээн, номох, сэһэн	1	11.09		
4		Манчаары норуот номоҕор		3	14.09	
5					18.09	
6					21.09	
7		У.Г. Нохсоороп «Дыырай Бэргэн» олонхото	1	21.09		
8		Дыырай Бэргэн - Айыы бухатыыра	1	25.09		
9		Олонхоҕо сырдык уонна хараҥа күүстэр охсуһуулар	1	28.09		
10		Олонхо уус-уран ньымата	1	02.10		
11		«Ат уола Аталламин бухатыыр» долган олонхото	2	05.10		
12				09.10		
13		Өйтөн суруйуу «Олонхо – саха мындыр өйө, улаҕалаах толкуйа»	1	12.10		
14		Сахалыы бастакы суругунан айымньы. А.Я. Уваровскай «Ахтыылар» уус-уран очерката	4	16.10		
15				19.10		
16				23.10		
17				26.10		

18		Бэрэбиэркэлиир тургутук	1	30.10	
----	--	-------------------------	---	--------------	--

II чизпэргэ үөрэнээччи билиитэ, үөрүйэбэ, сатабыла

- Кэпсээнньит обраһын өйдөбүлэ
- Герой, иитиллэр, олорор эйгэтин таба быһаарар
- Айымньы сюжетын, автор сиһилиир фабулатын батыһыран уус-ураннык кэпсиир, былаан оңорор
- Мөккүөрдээх темаба, проблемнай ыйытыгыга бэйэтин санаатын этэр, атастаһар
- Айымньы авторын туһунан сиһилии билэр, саха литературатыгар суолтатын таба өйдүүр
- Айымньы тылын-өһүн, тутулун чинчийэр – персонаж тылын-өһүн, саңатын болбойор
- Сахалыы хоһоон изйии күүрээнин этэр арааһа: андабар, уруй-айхал (ода), кутурбан, санаарбабыл (элегия), көр-күлүү, сатира, анабыл
- Лирика өйдөбүлэ. Лирическэй герой уонна поэт уобараһа. Поэт-лирик, гражданин. Хоһоонцо изйиини этэр ньыма. Ураты стили, тылы-өһү туттуу. Хоһоонцо этии тутулун арааһа
- Хоһоонунан айымньы суруллар ньыматын, ритмикатын болбойор, чинчийэн араарар.

№ ур.	Раздел	Тема урока	Количество часов	Даты проведения	
				План	Факт
19	Суругунан уус-уран литература төрүттэниитэ	А.Е. Кулаковскай – саха уус-уран литературатын төрүттээччи.	1	09.11	
20 21		А.Е. Кулаковскай «Өрүс бэлэхтэрэ» поэматыгар Муустаах муора уонна Өлүөнэ өрүс уобарастара	2	13.11 16.11	
22		А.Е. Кулаковскай төрөөбүт норуотугар сүбэтэ-соргута («Хомус» хоһоон)	1	20.11	
23 24		Төрөөбүт дойду кэскилэ (Алампа «Төрөөбүт дойду»)	2	23.11 27.11	
25 26		Н.Д. Неустроев «Сэмэнчик» кэпсээнигэр герой уонна айылба уларыйытытын ситимэ	2	30.11 04.12	
27		П.А. Ойуунускай «Өрүөл кэриэһэ» хоһооно	1	07.12	
28		Саха сирэ уонна гражданскай сэри (П.А. Ойуунускай «Син биир буолбаат»)	1	11.12	

29		Кини үтүө сизэрэ – олох сүннэ (Амма Аччыгыя «Мөссүйүөн»)	1	14.12	
30 31		Бэйэ-бэйэбэ сыһыан эридьиэстэрэ (Амма Аччыгыя «Мөссүйүөн»)	2	18.12 21.12	
32		Өйтөн суруйуу «Амма Аччыгыя «Сааскы кэм» романыгар сир-майгы эридьиэстэрин көстүүтэ	1	25.12	
33		Учуутал – үрдүк аат (Амма Аччыгыя «Маннайгы учууталбар»)	1	28.12	

III чииппэргэ үөрэнээччи билиитэ, үөрүйэбэ, сатабыла

- Сахалыы хоһоон теориятын быһаарар, дорбоон дьүөрэлэхэр сокуонун араарар, хоһоон тылын-өһүн бэйэтэ ырытар.
- Үрүң хоһоон форматын өйдүүр.
- Драма өйдөбүлүн, көрүңүн билэр, уратытын быһаарар, драмаба быһыы-майгы, герой характера арылларыгар утарсыы, мөккүөр суолтатын сыаналыыр.
- Хайааһын, көстүү буолар кэмин, миэстэтин, өйдөбүлүн араарар.
- Ырытыыга кыттар, санаатын этэр. Мөккүөргэ бэйэтин сыанабылын туруорар.
- Рефераты сатаан суруйар, икки-үс литератураны туһанан, былаанын торумнаан сипит-хоппут үлэни бэлэмниир.
- Сэһэн көрүңүн, уратытын быһаарар.
- Сэһэн тематын баайын, проблематын чопчулуур.
- Сэһэнцэ герой характерын сайдытытын, сюжетын таһыны быһаарар.
- Уус-ураннык иңнигэһэ суох аабар, аахпытын сиһилии кэпсиир. Уус-уран ойуулааһыннары, уобарастааһыннары саңарар саңатыгар туттар.
- Проблемнай өйтөн суруйууга былаан оңорор, эпиграф булан, онон салайтарар, сирдэтэр.

№ ур.	Раздел	Тема урока	Количество часов	Даты проведения	
				План	Факт
34		Эрилик Эристиин бастакы сэһэнньит уонна кэпсээнньит	1	11.01	
35		Былыргы олоххо дьадаҥы кини дьылбата (Эрилик Эристиин «Сохуччу үөрүү» сэһэнинэн)	1	15.01	
36		Көнүл диэн үчүгэй да эбит (Эрилик Эристиин «Сохуччу үөрүү» сэһэнинэн)	1	18.01	

37		Көнүл олох иһин охсуһуу (Эрилик Эристиин «Революция уолатгара») 1	22.01	
38		Төрөөбүт дойду барахсан (Эллэй «Төрөөбүт дойдубар») 1	25.01	
39		Төрөөбүт дойду кэрэ-бэлиэ хатыламмат кестүүтэ (Суорун Омоллоон «Дорообо, төрөөбүт тыам») 1	29.01	
40		Суорун Омоллоон оҕо аймах тапталлаах суруйааччыта 1	01.02	
41		Д.К.Сивцев-Суорун Омоллоон 2	05.02	
42		«Бэйэтэ эмтиэкэ» кэпсээнигэр юморы уонна сатираны туттар сатабыла 2	08.02	
43		Д.К. Сивцев –Суорун Омоллоон 2	12.02	
44		«Ачаа» кэпсээнигэр сүрүн персонаж уобараһа 2	15.02	
45		Өйтөн суруйуу «Суорун Омоллоон кэпсээннэригэр күннээх олох күлүктээх өрүттэрэ» 1	19.02	
46		Суорун Омоллоон «Дорообо, төрөөбүт тыам» 1	22.02	
47		Булт абылана (Күннүк Уурастырап «Лоокууттуун кэпсэтии») 1	26.02	
48		Оҕо дьон олоҕо, кыһалҕата, үөрүүтэ (А.Д. Неустроева «Тиргэһиттэр») 1	01.03	
49		Оҕолор уонна олох (А.Д. Неустроева «Оҕолор») 1	05.03	
50		Бэрэбиэркэлиир үлэ 1	12.03	
51		Н.М. Заболоцкай – Чысхаан талааннаах суруйааччы 1	15.03	
52		Саха ыалдытымсах омуҕа (Н.М. Заболоцкай «Болот моһуогуруулар») 1	19.03	
53		Өйтөн суруйуу «Мин сөбүлүүр айымньым» 1	22.03	

IV чиглэлд үерэнээччи билиитэ, үөрүйэсэ, сатабыла

- Поэма өйдөбүлүн, уратытын быһаарар.
- Поэма арааһын, айыллар кистэлэнин ырыңалыыр
- Эпос уонна лирика алтыһытын өйдүүр.
- Айымны тылын-өһүн ырытар, сыанабылларын биэрэр, поэмаба олох, дьылба, кэм-кэрдии , сизэр-майгы туһунан түмүктэммит санааны булан быһаарар.
- Поэмаба туттуллубут ойуулуур-дьүһүннүүр ньымалары таба булар (аллегория, антитеза).
- Роман өйдөбүлүн, уратытын быһаарар.
- Ромаңна киһи уонна норуот дьылбатын алтыһыларын сыаналыыр, литературнай герой герой характера иититллэригэр, сайдарыгар тулалыыр эйгэ сабыдыалын өйдүүр.
- Роман уустук тутулун арааһын билэр.
- Публицистика сүрүн өйдөбүлүн, уратытын, аналын билэр, жанрдарын уратыларын таба көрөр.

№ ур.	Раздел	Тема урока	Количество часов	Даты проведения	
				План	Факт
54		Булт үөрүүтэ (Н. Якутскай «Бастакы сааланы»)»	1	05.04	
55		Уол оҕо төрөөтөбүнэ суор үөрэр (Н. Якутскай «Үөрэх уонна булт»)»	1	09.04	
56		Туундара уонна олох (А.В. Кривошапкин «Хуркаткит»)»	1	12.04	
57		Айылба уонна киһи (А.В. Кривошапкин «Хара тыа хаһайына»)»	1	16.04	
58		История, олох, киһи (Р.А. Кулаковскай «Аан аһылынна» сэхэнинэн)»	1	19.04	
59 60		Саха сирэ уонна политсыылынайдар (Болот Боотур «Уһуктуу» романыттан быһа тарды)»	2	23.04 26.04	
61 62		Т.Е. Сметанин «Лоокуут уонна Ньургунун» драмата»	2	30.04 03.05	

63 64	БҮмсыг санаа үтүөбэ тизэрдибэт (Т.Сметанин «Лоокуут уонна Ньургунун»)	2	07.05 10.05	
65	Таптал, дьол туһугар (Т.Сметанин «Лоокуут уонна Ньургунун» драматынан)	1	14.05	
66	Өйтөн суруйуу «Таптал – киһи аймах истинг изйиитэ»	1	17.05	
67 68	Сыллаабы билиини бэрэбиэркэлиир үлэлэр, хатылаабын. Хонтуруолунай үлэ	2	21.05 24.05	